

HemBYGDen

medelpad och ångermanland

Nummer 3(4) Oktober 2023

Foto : Thommy Edlund

Slåtterdagen för bin och humlor 29/7 på Västernorrlands museum. Ytterligare bilder och text inne i tidningen.

Innehåll:

Sid.2 Innehåll

Sid.3 Förbundsinfo ÅHF och MHF

Sid 4 Förbundsinfo Riks

Sid 5 När Tåsjö fick dåligt rykte.

Sid 6-7 Sommar på hembygdsgårdar

Sid 8– 9 29 juli på Murberget

Sid 10 Ett foto från Holms Säteri 1893

Sid 11-12 Dräktdag Ångermanland

Sid 13-14 Sommarcafé i Styrnäs

Sid.15. Referat från Höstkonferensen

Sid 16-18 Magdalena Åkerströms presentation av Läns museet.

Sid 19 Michael Hardt ,Kulturens dna-en blick in i framtiden . En sammanfattning .

Sid 20 Annons från riksförbundet

Tidningen ges ut digitalt 3 ggr/år och intresserade kan få tidningen direkt i sin mail. Vi har ingen avgift men tar gärna emot gåvor. Bg: 687 - 6163

Nästa nummer kommer i december.

Sista manusdag 3 december

Omslaget från Hembygdsdag på Murberget

MEDELPAD OCH ÅNGERMANLAND
HemBYGden
Nummer 3 Oktober 2023

Foto: Thommy Edlund

Slätterdagen för bin och humlor på Västernorrlands museum.

Ytterligare bilder och text inne i tidningen.

Medelpads och Ångermanlands Hembygdsförbund har en gemensam organisation i Västernorrlands Hembygdsråd.

Rådet som är adjungerade i Västernorrlands Läns museums styrelse, samt ekonomiskt stödda av Region Västernorrland som också medverkar vid gemensamma konferenser 6 ggr /år

Tillsammans arbetar vi för att levandegöra kulturen i vårt län.

Vi skapar också aktiviteter där vi bjuder in föreläsare på 2 årliga konferenser, en på våren och en på hösten. Där engagerar vi föreläsare som kan ge inspiration och utbildning i frågor som berör våra verksamheter.

Under juli månad anordnar vi i samarbete med läns museet en öppen dag för allmänheten där vi bl.a. arbetar med en slätteräng och visar på bin och insekters betydelse för kulturlandskapet .

Vi finns också på internet med egna hemsidor .

Tack för att Du läser vår tidning!

Ångermanlands hembygdsförbund har en fond där Medlemsföreningar kan söka pengar för aktiviteter som berör barn och unga. Även enskilda ungdomar kan söka bidrag därifrån. Gå in på Ångermanlands Hembygdsförbunds hemsida och sök efter minnesfond eller klicka på den här länken <http://www.hembygd.se/angermanland/minnesfonden>

Ångermanlands Hembygdsförbund vill gärna ha in material från Hembygdsföreningarna till nästa nummer av HembYgden.

Temat är Vinter, Jul, lekar mm. Dela på bilder och text och skicka dem var för sig.

Är Du bra på att göra korsord?

Kom gärna in med lokalanknutna korsord som vi kan publicera i tidningen

Håller med Mats om det viktiga jobb Ni utför ute i föreningarna. *Thommy Edlund ordf. ÅHF*

Sveriges Hembygdsförbunds Riksstämman

Medelpads och Ångermanlands Hembygdsförbund har gemensamt meddelat till riksförbundet att vi är intresserade av att anordna riksstämman 2026. Datum är inte bestämt men det kommer troligen att ske i mitten av maj.

Evenemanget är tänkt att hållas i Härnösand med Västernorrlands Museum som stämmolokal.

Det är bra om så många som möjligt av våra föreningar kan medverka som volontärer under stämman.

**Medelpads
Hembygdsförbund**

Vintern är här och närmar sig på allvar med kyla och snö. De flesta hembygdsföreningar i Medelpad får äntligen lite välförtjänt vila efter en intensiv sommar. Trots det lite tråkiga sommarvädret tycks de flesta haft en bra hembygdssommar med massor av olika aktiviteter. Jag tycker att vi lever upp till devisen "En levande hembygd öppen för alla". Men arbetet fortsätter oförtrutet med projekt som förhoppningsvis gynnar alla till exempel, system för föremålsregistrering, medlemsvård och skyltar och skyltning. Att få fler medlemmar står också högt på allas önskelista och flera hembygdsföreningar har visat att det är möjligt med enträget arbete.

Att hålla en hembygdsförening med alla historiska byggnader och föremål i fortsatt gott skick kräver ekonomiska medel. Nu är det tid att prioritera vad som behöver göras och söka bidrag för att underlätta och klara av nödvändiga åtgärder. Jag vet att det arbetas hårt med ansökningar.

Alla föreningar har efter sin förmåga och på sitt sätt bidragit till att hålla hembygden levande. Nu tar vi nya tag och satsar på en ny stark säsong.

Hälsningar Mats Phanér ordförande Medelpads hembygdsförbund

SHF:s webinarier fram till jul

Webbinarierna är som vanligt öppnar för alla som är medlem i en förening ansluten till Sveriges hembygdsförbund. Men här finns även webinarier som är öppna för personer som inte är medlemmar.

<https://www.arbetetsmuseum.se/arbetslivsmuseer/stod-och-material/finansieringsstod/>
<http://www.hembygd.se/shf/page/149889>
<http://www.hembygd.se/shf/page/149655>
<http://www.hembygd.se/shf/page/149658>
<http://www.hembygd.se/shf/page/150319>
<http://www.hembygd.se/shf/page/149661>
<https://www.arbetetsmuseum.se/arbetslivsmuseer/stod-och-material/finansieringsstod/>
<http://www.hembygd.se/shf/page/149663>
<http://www.hembygd.se/shf/page/149664>
<http://www.hembygd.se/shf/page/149666>

Se hela utbudet

<http://www.hembygd.se/webbinarier>

Här kan Du läsa Hela Nyhetsbrevet från SHF för oktober

[https://www.anpdm.com/public/Editor4PreviewPublic.anp/Show/414B5C4B7249435D4677434A59?](https://www.anpdm.com/public/Editor4PreviewPublic.anp/Show/414B5C4B7249435D4677434A59?ns=454A5D407846475D447040465A4B77484159###WebVersion##)

[ns=454A5D407846475D447040465A4B77484159###WebVersion##](https://www.anpdm.com/public/Editor4PreviewPublic.anp/Show/414B5C4B7249435D4677434A59?ns=454A5D407846475D447040465A4B77484159###WebVersion##)

Sista numret av Bygd och natur i tryckt form - sedan flyttar tidningen ut på webben!

Numret som kommer ut 3 november har temat "Väv" och är det sista som ges ut i tryckt form. Från nästa år får man istället besöka tidningens webbplats för att läsa tidskriftens artiklar. Alla som vill har möjlighet att prenumerera kostnadsfritt, precis som på det här nyhetsbrevet. Ni som använder sociala medier kommer också att träffa på artiklar i ert flöde. Med förändringen vill riksförbundet utveckla sin kommunikation och nå fler medlemmar och allmänhet. Allt högre kostnader för tryck och distribution har också bidragit till beslutet. Just nu pågår arbetet med att ta fram tidningens nya hemsida och inom kort kommer du att kunna anmäla din mejladress för att inte missa nytt innehåll.

[Läs mer om det kommande numret av tidningen](#)

Skyhöga elräkningar eller isproppar i vinter?

Vid köldknäppar riskerar vattenledningar att frysa sönder och när det sedan blir mildare väder sprutar vattnet fritt i byggnaden. Håll 15 °C underhållsvärme i byggnader med vatten i ledningarna – annars kan ersättningen minska eller helt utebli vid frysskada. Alternativt, kallställ hembygdsgården hela eller delar av vintern men se då till att ledningarna töms på korrekt vis.

När Tåsjö fick dåligt rykte

Tåsjöbråket, som pågick mellan 1905 och 1930, torde numera vara kring Gustaf Edén. Han var Tåsjös förste kyrkoherde (1903-34).

Huvudmotståndare i stridigheterna var Edén och folkskollärare Johan Peter Näsström. Som exempel på den ”hjärtliga” stämning som präglade motsättningarna kan en episod återges:

På hemväg från postkontoret i Kyrktåsjö kommer skolläraren, han läser en färsk lokaltidning

Från motsatt håll kommer kyrkoherden. Jag tror att själva fan är ute och går i dag! säger kyrkoherden och tränger ner skolläraren i diket. Ja, jag ser det! Jag ser det! svarar skolläraren.

Striden gällde inte minst makten över folkskolan. Den stod fortfarande under kyrkans och prästerskapets totala kontroll. Gustaf Edén ansåg, att det räckte om barnen lärde sig läsa och skriva och kunde katekesen. Skolan var främst en förberedelse för konfirurationsundervisningen, som var det allra viktigaste. Edén var konservativ och auktoritärt lagd. Skolläraren skulle underordna sig, Edén älskade att tala om ”min skollärare”. Detta kunde Näsström inte acceptera. Han tog intryck av de nya vindar som blåste. I samband med den allmänna rösträttens införande 1919 och 1921 talades det ofta om att göra skolan till en medborgarskola. Ämnen som historia, geografi och naturlära betonades av Näsström. Gustaf Edén däremot var allergisk mot allt tal om demokrati. Det var alltså upplagt för konflikt.

Dessutom hade kyrkoherde Edén ett hetsigt humör och en benägenhet för att vara spydig. Detta ledde till en rad ärekränkingsmål. Han stämades till exempel av en fjärdingsman Galin, som Edén offentligt kallat ”slyngel”. Edén dömdes till böter vid häradsrätten i Backe. Gustaf Edén var även slarvig i sin tjänsteutövning. Han fick anmärkningar av biskopen för sitt sätt att föra protokoll. Han hade dålig kontroll över kollekterna i kyrkan. Anmälningar av olika sockenbor och anmärkningar från domkapitlet blev till slut så många att Gustaf Edén 1929 suspenderades av domkapitlet i Härnösand, d.v.s. han blev avsatt från ämbetet under en månad, och detta till och med två gånger. Därefter var han en bruten man.

Gustaf Edén var egentligen begåvad och intellektuellt lagd, bland annat skicklig som predikant. Ändå slutade hans liv i djup olycka.

För Tåsjöborna blev alla dessa bråk pinsamma genom att lokaltidningarna under många år fylldes av skandalartiklar och insändare. Även rikstidningar som *Dagens Nyheter* och skandaltidningen *Fäderneslandet* berättade om konflikterna, Tåsjö fick dåligt rykte.

En person som drogs in i stridigheterna var Erik Modin, författaren till hernbygdsboken *Gamla Tåsjö* (1916). Han var född i Tåsjö som son till Näsströms företrädare som folkskollärare Erik Andreas Modin. Han hade sökt kyrkoherdetjänsten i Tåsjö 1902 men inte fått den och var i stället komminister i Multrå. Gustaf Edén beskrev i ett skolrådsprotokoll Modins bok som ”värdelös”. Näsström däremot samarbetade gärna med Erik Modin och använde *Gamla Tåsjö* i skolan.

Johan Peter Näsström inspirerades av Erik Modin till att på sin ålders höst starta en hembygdsförening och skapa den hembygdsgrd, som fortfarande speglar tämligen bortglömt. Vad handlade det om? Det var egentligen en rad konflikter, som alla kretsade sig vackert vid Tåsjön.

Artikel från Grundsunda hembygdsförening.

Verksamheten på Hembygdsgården startade traditionsenligt med Midsommarfirande. Många var besökarna den dagen. Det finns ett sug efter firanden efter åren med pandemin. Vi dansade kring majstången under ledning av Lars Wickberg, en ständigt återkommande midsommargäst. Vi fikade och köpte lotter, fiskade i fiskdammen, besökte smedjan som var igång dagen till ära.

Under sommaren 2023 har Grundsunda hembygdsförening hållit öppet med servering av våfflor m tillbehör, toast och ”gofika” med kaffe mm. Tack vare bidrag från kommunen och egen finansiering har vi kunnat städsla 16 st skolungdomar till serveringen som hållit öppet dagligen från Midsommar till och med den 13 augusti. Ungdomarna har även tagit hand om och skött verksamheten i handelsboden ”boa” där försäljning av hantverk av olika slag, tunnbröd, sylt, saft och marmelad haft strykande åtgång. Våra ungdomar har skött verksamheten till belåtenhet.

Vår fina smedja har hållits igång under sommaren av ett gäng kvinnor. Tack vare Tove Joelsson har ett antal aktiva kvinnliga smeder besökt och arbetat i smedjan. Det är glädjande att även kvinnor utbildar sig till smeder, ett yrke som varit dominerade av män. Bo Hallin, en av våra trotjänare i smedjan, har demonstrerat och berättat om smedjan för intresserade besökare.

Hembygdsgården besöktes av Norrlands Motorhistoriker Örnsköldsvik i juli som höll en uppskattade veteranträff på gården.

Föreningens kulturstipendiat, textilkonstnär Anna Sollevi, kom 1 augusti för att ta emot sitt stipendium och börja sin vistelse i stipendiatstugan. Hennes projekt ”Från Husby till Husbyn” kommer att bli spännande att ta del av. Hon höll en mycket uppskattad växtfärgningsworkshop. Vi fick lära oss att använda de växter som vi hittade runt omkring oss.

Säsongen avslutades tyvärr i regnväder men i det stora hela har säsongen varit lyckosam.

Ulla Edberg
Sekreterare GHF

Bilder och texter från sommaraktiviteter i våra Hembygdsföreningar

Traktorparaden i Torsåker, succé.

Torsåkers Hembygdsförening anordnade tillsammans med traktorgruppen den årliga traktorparaden.

Klicka på länken och läs hela deras rapport: <https://www.facebook.com/groups/HembygdY>

Nationaldagen 6 juni på Eds
Hembygdsgård

Spelmansträff på Eds Hembygds-
gård den 10 juni

Resultat av tävlingen i sommartidningen

medelpad och ångermanland

HemBYGDen

Sommartidningen 2023

*Samla på sommarpärlor
i Västernorrland !*

Upptäck Hembydsgårdar
Museer och
Utflyktstips.

Unika

**Hembygdsdag
på
Länsmuseet
Murberget
29 juli 11-16 !**

Västernorrland

VÄLKOMNA!
Kom och besök oss!

Medelpad	Jumala Hembygdsförening
Ålnd Hembygdsförening	Långsele-Grange Hembygdsförening
Åmås Hembygdsförening	
Borgsjö Hembygdsförening	Moldens Samhällsförening
Gudmunds församling	Nora Hembygdsförening
Havet Hembygdsförening	Nordgräns Sockens Hembygdsförening
Holms Hembygdsförening	
Hörsjö Hembygdsförening	Nätra Hembygdsförening
Indals Hembygdsförening	Ramsåls Hembygdsförening
Intresseföreningen Wivasta-Västernorrlands historia	Rasåls Hembygdsförening
Lidens Hembygdsförening	Sidsjö Hembygdsförening
Ljustorp Hembygdsförening	Sjötorps Hembygdsförening
Medelpads Fornminnesförening	Skappans Kapell
Njurunda Hembygdsförening	Skogs Hembygdsförening
Sollingen Hembygdsförening	Skorsjö Hembygdsförening
Södra Hembygdsförening	Sollfåll Hembygdsförening
Stams Hembygdsförening	Styråns Hembygdsförening
Torps Hembygdsförening	Stora-Ovefjärds Hembygdsförening
Tuna Hembygdsförening	Såltå Hembygdsförening
Ångermanland	Torsåkers Hembygdsförening
Åre-Högs Hembygdsförening	Trehörnings Hembygdsförening
Åre-Högs Sockens Hembygdsförening	Ullängens Hembygdsförening
Björns Sockens Hembygdsförening	Vibyggs Hembygdsförening
Bokums Hembygdsförening	Viksjö Hembygdsförening
Dahls Hembygdsförening	Ytterläns Hembygdsförening
Edsbygdens Bygdegård	Ådå-Högs Hembygdsförening
Edsbygdens Hembygdsförening	
Fjällsjö Hembygdsförening	
Förenings Långsele	
Gids Hembygdsförening	
Grundunda Hembygdsförening	
Gudmunds Hembygdsförening	
Hammarsjö Väst	
Hälsjö Hembygdsförening	
Högsjö Hembygdsförening	
Johan Öberg Sällskapet	

Namn:.....
Adress:.....
Ort:.....
Skicka sidan till: Ångermanlands Hembygdsförbund c/o Thommy Edlund
Husnäs 129 882 93 Helgam
Skicka in svaret senast 31 augusti 2023

Endast fyra svar har inkommit . Familjen Tehlin/Ullberg i Domsjö och Carina Westman från Gårdnäs. En bok kommer att skickas till dem.

Tipsrundan om bin:

Här var det Familjen Saar/Jakobsson från Härnösand och Yvonne från Långsele som hade flest rätt.
Alla har fått Bihotell skickade/lämnad

Några bilder från 29 juli, Olofsdagen, på Friluftsmuseet Murberget.

Långsele-Graninge hbf säljer kolbullar

Hjälp med hässjningen

Per-Ake berättade
om Erik Daniels
kojor och liv.

Kajsa och Lena i slåttertagen

Vi hade ganska många besökare. Barnen tyckte höhässjningen var kul. Dom bjöds på rabarbersaft och hembakade skorpor. Förutom det bilderna visar så hade Långsele-Graninge hbf med sig knypplerskor och Rullande pennan.

Ett gammalt foto från Holms säteri 1893

Min farmor föddes 1885 i Hurjom i Överlänns socken som tredje barnet av fem. När hennes mamma hade fött det femte barnet drabbades hon av barnsängsfeber och blodförgiftning som snabbt ändade hennes liv. I dödsboken står det att hon dör i hjärtförlamning 36 år gammal. Då är barnen 11, 6, 4 (min farmor), 3 och nyfödd. Barnens pappa arbetar på Holms säteri precis som deras mamma hade gjort. Ingen föräldraledighet eller dagis finns ju på denna tid, men som tur finns där barnens mormor Märta Jansdotter, f. 1828 som kan hjälpa till att ta hand om barnen. Hon arbetade också på Holms säteri, som veterinärska. Hon har inte pluggat till veterinär i Uppsala som man gör nu för tiden. Ånej, hon hade lärt sig att ta hand om djuren efter ett långt arbetsliv på säteriet och var väldigt skicklig med detta långt innan antibiotika mm hjälpmedel. Sex år senare dör barnens pappa. Han var 20 år äldre än sin fru och var nu till åren kommen: 62 år. Då var ännu inte 60 det nya 40. Men mormodern fortsätter att ta om hand tills hon två år senare dör 70 år gammal. Barnen är nu 19, 14, 12 (min farmor), 11 och 8 år. Hur ska det nu gå? Jo, äldsta brodern Manne (Emanuel) arbetar ju på Holm och in i huset flyttar hans fästmö Emma in som hushållerska, och alla barn kan bo kvar hemma. Tack och lov behöver inga barn auktioneras bort till lägstbjudande.

Långt senare, när jag kör mellan Kungsgården och Sollefteå, svänger jag en kväll in på avtagsvägen mot Hurjom, som jag äntligen har hittat. Jag träffar en rar gammal man som har vuxit upp i Hurjom och visar ett gammalt fotoalbum, bl a med ovanstående bild av arbetare på Holm. Jag fotar av med mobilen och tar senare fram bilden i datorn. Och helt plötsligt ser jag att flickan nere till vänster är mycket lik min egen dotter. Jag förstår då att detta är min farmor Karin (Catarina), ca 7-8 år. Och kvinnan uppe till höger är hennes mormor Märta hållandes i den yngste brodern Johan Petter och pojken längst ner till höger är Viktor 6 år. Jag gissar att pojken längst upp till höger är Albert men jag är inte säker. Och jag gissar att mannen mellan honom och mormor Märta är deras pappa Olof. Vem som är Manne kan jag bara gissa. Bilden är ungefär från 1893.

Det är så synd att jag aldrig fick möjlighet att samtala med min farmor och höra hur de kunde klara sig och sina liv efter alla dessa dödsfall i för dem så tidig ålder.

Om du som läser detta känner igen någon på bilden eller också har släkt som arbetat på Holm, maila karinasjogren@gmail.com

Varför folkdräkt?

Dräktdag Ångermanland

Ångermanlandsdräkterna firar 100 år.

Vi träffas och ställer oss frågorna *Vad har vi? Vad vill vi? Vad behöver vi?*

Folklig modeklädsel i Ångermanland 1810 – 1860, bouppteckningar berättar

På Murberget hölls en Dräktdag den 7 oktober och som en av programpunkterna höll jag en föreläsning kring min forskning om vad bouppteckningar kan berätta om vad som fanns i garderoben hos befolkningen i Ångermanland.

Här följer ett utdrag från föreläsningen:

Yvonne Öberg

I Abraham Hülphers bok, som utgavs 1780, med anteckningar från sin resa i landskapet, återfinns noteringar om sockenmännens invändningar kring hur yppigheten i klädedräkt ökat. Från Nätra socken rapporteras det: *"I allmänhet berömmas desse sockneboer från längre tid tilbaks, för sedigt och stilla lefnads sätt: men yppighet i kläddräkt har i sednare år, här som annorstädes ökat. Qwinfolken bruka efter ortens sed mycket hemväfnad av linne och bomulstyger, äfwen camlott och cattun: Karlarne hafwa klädes råckar til helgdags. Silfwerspennen och guldringar äro mycket i bruk."*

Utvecklingen i landskapet under slutet 1700- och 1800-talen, präglas av stora omställningar. Bruk anlades, skogsnäringen blomstrade, vilket ledde till inflyttning av arbetskraft från bland annat Värmland och Dalarna. Tillverkning och försäljning av linnelärft via bondeköpmännen var omfattande och Härnösand fick full stapelrätt 1812. Gårdfarihandel bedrevs av västgötaknallar. Sjöfarten – med handel, skeppsbyggeri och rekrytering av sjömän främst i Ådalssocknarna - tog fart. Sedan tidigare hade Gävle's borgerskap rätt till fiske längs kusten och kom med sina haxar till fiskelägena, ofta medförande salt som var en viktig bytesvara. Båtsmanshållet i Ångermanland, med stipulerade uniformer, var något rotebönderna skulle tillhandahålla tyg till och skräddaren sy efter förlaga från amiralitetet i Stockholm. Så nog fanns det influenser utifrån, som främst kunde uppvisas på kyrkbacken på söndagarna.

I 1816 års tullagstiftning – förbjöd bl a införsel av *"broscherade, broderade, blommerade och faconerade"* bomulstyger. Det följdes av Kungl. Maj:t's *Överflödsförordning april 1817*, i syfte att få ned konsumtionen av utländska lyxvaror.

När landshövding Carl F Aschling tillträdde 1817 och genomförde resor i länet för att informera sig om läget av ”kunnige män”. I Sverige tas så en sidenskatt ut 1819 för innehav av sidenklänningar med 16 skilling banco per plagg, för mindre klädespersedlar som sidensjalar mm, tas 3 skilling banco per plagg. Detta gällde ”*Fruntimmer öfwer 15 år, utan åtskillnad av stånd*”.

Hur fick man då tag i kläder? I hemmen skedde egen tillverkning av ylletyg och linnelärf, av det senare syddes även familjens egna behov av linnekläder hemmavid. Av det vävda ylletyget gick man till skräddaren som sydde upp plagg. Först 1834 kom en lagändring som möjliggjorde att skräddarna kunde sy upp kläder direkt till försäljning. Inköp på marknader och av kringresande knallar eller genom beställning till sörkörarna som även medförde kramvaror från sina vinterresor. Del av dräng och piga’s lön, betalades i tyger. Handel av begagnade kläder förekom även.

Genom att granska rubriken **Gångkläder** i bouppteckningarna får man en bild av vilka plagg som förekommer. Av de 500 bouppteckningarna som hittills granskat fördelar de sig på 280 kvinnor och 220 män, med 106 olika status eller yrken angivna.

Det hänger dock på skrivaren av bouppteckningen hur detaljerat plaggen är beskrivna. Ofta förekommer färg, typ av tyg (inhemskt/importerat) samt beskaftenhet – ny, slitet, utslitet, prickigt, randigt, rutigt etc. Ofta saknas vardagsplagg helt i uppteckningarna. Emellanåt är det löst med ”Diverse vardagskläder”, ”De öfrige kläderna äro i lifstiden bortgivne” eller ”Diverse gamla utslitne kläder”. Det förekommer även posten ”Kläder sålda på auktion”.

Det är en stor variation inom olika sociala grupper av vilka plagg som förekommer. Ett snitt är för kvinnor ca 35 plagg angivna, för män är det ca 30. I de fall ett stort antal plagg förekommer, hos till exempel torpare och strandfiskare, kan man anta att handel med begagnade kläder förekommer.

På Digitalt museum, återfinns många plagg fotograferade, både från Nordiska museet samt Västernorrlands museums samlingar, från Ångermanland.

Men plagg kan finnas närmare än så – många av våra hembygdsgårdar har egna textila samlingar med äldre plagg. Även fynd i samband med husrivning eller renovering av hus, kan fynd komma i dagen. Nedan exempel av två livstycken från Västansjö i Nätra samt Lännäs i Skorpeds socken.

Sommarcafé i Styrnäs

Styrnäs hembygdsförening i Kramfors. Ångermanland har under 12 års tid haft ett sommarcafé en vecka i juli i Styrnäs församlingshem med olika utställningar och kyrkguidning i Styrnäs fina kyrka.

Barbro Jansson har varit initiativtagare och ansvarig för utställningarna under alla år. Årets tema var smide och keramik från Gålsjö bruk och gamla leksaker.

Gålsjö bruk har sedan gammalt haft en smedja med bl.a. sk. Spiksmeder från Belgien (Vallonerna). Stora ljuskronan och Gålsjölyktorna på Församlingshemmet är gjorda på Gålsjö bruk.

Dagens smed Emil Hasselberg kom till Gålsjö bruk 2022 från Göteborg och har idag bl.a. smideskurser på somrarna.

På utställningen fanns olika nyttoföremål från gamla tider att beskåda: om håret, fåret, hemmet, timret och jorden.

Keramiker Gertrud Abrahamsson hade sin utställning av vackra kakelplattor och prydnads- och nyttoföremål som hon tillverkat på Gålsjö bruk.

Många gamla leksaker ställdes ut på årets sommarscafé.

Ett hav av barkbåtar som gjorts av barn i tre generationer hos Mellbergs i Dämsta med start på sent 50-tal och tidigt 60-tal och framåt. Det var mycket förarbete med att hitta bra barkbitar efter vedkapning och avverkningar i närheten. Förr i tiden var det lättare att hitta tjocka fina bitar från gamla tallar. Idag är de svårare att hitta eftersom det inte finns så många riktigt gamla tallar med denna tjocka bark. Vi barn var väl mellan tio och tretton år då tillverkningen var som mest intensiv.

Alla var vana att hantera moraknivar och enligt Ulf Mellberg, (en av båtäljarna,) gjorde ingen illa sig vid just dessa stunder. (Vid andra tillfällen blev det nog en och annan knivskada). Vi höll avstånd när vi satt på köksingångstrappen! När båtarna var klara var det dags att ha båttävling i Dämstasjön. De flesta båtar kapsejsade och då fick vi ro ut med ekan och hämta dem som inte flutit i land på egen hand. Det blev många nytillverkningar och båtarna blev mer avancerade ju äldre vi blev. Det blev inte bara barkbåtar utan även någon gitarr, vägvisare, troll m.m. Båtarna kastades inte och samlingen blev större och större vartefter vi täljde. Denna samling inspirerade kommande generationer på gården att tälja och dessa båtar ställdes också kvar på skänken efter en god eller dålig båttävling.

Det fanns också ett gammalt fint dockskåp att titta på, en dockvrå att leka i och en bilbana med bilar att leka med. Träleksaker, plåtleksaker och gamla sagoböcker mm. fanns också att beskåda.

Vid pennan Agneta Forsberg

Bilder från utställningen finner ni på nästa sida

Höstmöte för Medelpads och Ångermanlands Hembygdsförbund 2023 10 21 kl 9-15 på Söråkers Herrgård.

Alla hembygdsföreningar i de båda landskapen var inbjudna att närvara. En mycket intressant och tankvärd dag som bjöds oss hembygdsvänner.

Efter registrering, fika och mingel hälsade Thommy Edlund, ordförande i ÅHF, oss välkomna till det årliga Höstmötet och informerade om programmet, dagen till ära bar han västen till Helgumsdräkten, stiligt.

9.45 Kulturens DNA, en blick i framtiden. Föreläsare: Mikael Hardt, professor emeritus i industridesign. Började med att visa en bild på barnbarnet Paulina och ställde frågan "Hur kommer hennes liv att se ut 2100?". Vilken dröm har vi idag om framtiden? Vi fruktar problem istället för att drömma lösningar. Är det möjligt att dra slutsatser om framtiden från dåtiden? Se separat artikel.

11.30 Västernorrlands historia och verksamhet idag. Föreläsare Magdalena Åkerström, Länsmuseet. År 1880 bildades "Västernorrlands läns museiesällskap". Den första byggnaden som flyttades 1913 till området friluftsmuseet Murberget "Norrlands Skansen" var Klockstapeln från Ullångers socken. Länsmuseet erbjuder bl.a. många intressanta program och föreläsningar en hel del att följa via webben, t.ex. den 5 dec. "Museers värde och sociala effekter". Se separat artikel.

Ulla Nätterlund Ångermanlands hb

Eftermiddagen ägnades åt gruppsamtal angående SHF:s strategi för framtiden. Riksförbundet har några förslag till de regionala förbunden att fundera över. Plattformen hembygd.se kan t.ex. utnyttjas bättre för informationsutbyte. Nyhetsflödet är som bekant stort, och i nuläget riskerar saker att komma i dubbel upplaga. Det skulle även kunna gå att lägga in regionala webinarier på denna plattform. Nyhetsbrevet som skickas ut kan också utformas lite olika och de bör styra läsarna till hemsidan, där ytterligare information kan hämtas.

Ett gemensamt medlemssystem diskuterades också, allt för att underlätta administration, kommunikation och avgifter. I dagsläget finns inget sådant utan de olika förbunden och föreningarna har olika lösningar. Gruppernas åsikter samlades in av Tommy och sammanställs för redovisning till riksförbundet.

Mats Fhanér redovisade de projekt som förekommit i Medelpad. Där har vi genomfört ett större projekt med Lieder-bidrag, som handlat om det immateriella kulturarvet, berättelser, sägner mm.

Vidare fortsätter vi med föremålsregistreringsprojektet, där det blir en träff i Selånger 11/11, på Nävsta skola.

Dagen avslutades med ett stort tack till Tommy Edlund som sett till att dagen blev genomförd med intressant innehåll och god förplägnad.

Inga Öström Medelpads hbf

Magdalena Åkerström

Projektledare Västernorrlands Museum

Presenterade Läns museet på Hembygdsdagen
i Söråker

Sammanfattning presentation av Västernorrlands museum

Hembygdskonferens 2023-10-21

Västernorrlands museum befinner sig i en utvecklingsfas där vi i olika sammanhang arbetar mer och mer tillsammans med andra sektorer, för att lyckas med vårt kulturarvsuppdrag – internt kallar vi det **Samarbeten-konceptet**. Det är ett begrepp för de nätverk, projekt, utvecklingsinsatser och samarbeten som vi driver, eller är med i, och Magdalena Åkerström är samordnare för allt det som sker inom Samarbeten-konceptet.

Visionen är museet som **ett drivhus** för regional utveckling med fokus på kulturarv, där vi medverkar som partner i olika projekt och olika former av samverkan. Till exempel tillsammans med civilsamhälle, föreningar, museer, näringsliv, besöksnäring, kulturella och kreativa branscher m.fl.

Västernorrlands museum vill gärna också **stötta nätverk** och själva ingå i nätverk; att bygga nya och förvalta redan befintliga. Vi ingår bland annat därför i Västernorrlands hembygdsråd. Vi vill gärna samverka ännu mer med hembygdsföreningarna i länet och bidra till att synliggöra och lyfta fram det arbete som ni gör, som kunskapsförmedlare och kunskapsuppbyggare av länets lokalhistoria.

Västernorrlands museum vill också vara en **mötesplats** – både i huset och på platser ute i länet. T.ex. har vi under året ordnat platsbesök till olika kulturmiljöer i länet, med syfte att sprida goda exempel, visa upp länets kulturmiljöer och de som verkar där samt nätverka. Detta hoppas vi kunna fortsätta med, eftersom det finns många intressanta miljöer i Västernorrland.

Att den här fasta tjänsten nu finns på museet möjliggör ett mer **långsiktigt arbete** med nätverk och samarbeten. Vi ser det som en långsiktig process som ska få växa dynamiskt utifrån de behov, idéer eller förfrågningar som finns i länet.

Prenumerera gärna på vårt **nyhetsbrev** med tema Samarbeten, så kan du hänga med på vad som sker när det kommer till allt vi håller på med relaterat till nätverk som vi stöttar och medverkar i, vilka vi samarbetar med och vad vi gör tillsammans, platsbesök och träffar vi arrangerar, vad som händer i de projekt vi driver, seminarier vi erbjuder och vilka popup-utställare vi visar i museibutiken!

Om ni är intresserade av att som förening samverka mer med näringsliv rekommenderar jag att ni går med i nätverket ***Bothnia Business Heritage Network***. I nätverket kan ni få idéer och stöd till hur samarbeten skulle kunna gå till, vad det kan ge i form av ökade intäkter eller draghjälp för att kunna genomföra det ni vill men kanske inte klarar på egen hand samt hur man kan tänka för att rekrytera nya personer till föreningarna.

Nästa nätverksträff är på Västernorrlands museum den 15 november kl 13–16. Ni är varmt välkomna att komma och träffa oss projektmedarbetare och kulturarvsaktörer från både länet och Finland! Vi ska bland annat få lyssna till en föreläsning med temat ”Lär dig ta betalt för ditt kulturarv”. Den som vill är välkommen redan kl 12 för att äta lunch med oss i museets kafé.

Inom Samarbeten-konceptet erbjuder vi även **en seminarieserie** om kulturarv, samhällsutveckling och samverkan. Nästa är 7 nov:

Industrihistoriska miljöer som motor för platsutveckling 7 november, kl. 14.00 till 15.30

Föreläsare: Marie Östblom och Catarina Karlsson, Svenska industriminnesföreningen.

Västernorrland har ett rikt industriarv och det här seminariet ska vi bl.a. prata om vilken roll industrisamhällets kulturarv spelar idag och på vilket sätt det kan vara en kraft för lokal och regional utveckling.

mittlandplus.se/mittland-plus/

Hemslöjdskonsulenter på Västernorrlands museum

De letar bl.a. vävare som kan väva tyger till folkdräkter. De vill jobba mer med just folkdräkter.

vnmuseum.se/hemslojdskonsulenter/

Museers värde och sociala effekter 5 december, kl. 14.00 till 15.30

Föreläsare: Klas Grinell, Kulturförvaltningen Göteborg

– *Forskningen visar att det går att mäta kulturens värde och effekter. Oavsett vilka variabler och metoder man använder så går det att se att investeringar i kultur ger mångdubbel avkastning i samhällsvärde och faktiska besparingar i andra samhällssektorer, säger Klas Grinell.*

Länkar

Här är ni välkomna att anmäla er till nätverksträffen den 15 november:

bbhnetwork.org

Här hittar ni våra samarbeten, projekt m.m.

vnmuseum.se/samarbeten/

Och här hittar ni seminarieserien (glöm inte att anmäla er till 7 november!):

vnmuseum.se/samarbeten/seminarieserie/

Här kan ni anmäla er till Nyhetsbrev Samarbeten:

vnmuseum.se/samarbeten/nyhetsbrev/

Övriga länkar:

Johanna Ulfsdotter Antikvarie/Kulturmiljöutvecklare, Västernorrlands museum

Föreläser om kulturarv och kulturmiljöer. Kan bidra med rådgivning, remisshantering och antikvarisk kompetens och bevarande av kulturmiljöer.

073-031 58 02, johanna.ulfsdotter@vnmuseum.se

Arbetets museum, Norrköping

Erbjuder bl.a. ett omfattande kursutbud och rådgivning i finansieringsfrågor.

arbetetsmuseum.se/arbetslivsmuseer/

Leader Höga kusten/Leader Mittland Plus

De är på turné just nu för att berätta om hur utvecklingsidéer kan bli verklighet. Ta chansen att träffa dem om de kommer till er ort, eller i närheten, och passa på att ställa frågor, tex om hur man skriver en projektansökan om medel, och bolla era idéer med deras projektcoacher och experter.

leaderhogakusten.se/

Michael Hardt: foto Thommy Edlund

Kan vi dra slutsatser om framtiden från det förflutna och i så fall vilka slutsatser?

Michael Hardt, tidigare professor i design bl.a. vid Mittuniversitet i Sundsvall, tog upp denna fråga i sin föreläsning. Om man tittar på de aktuella framtidsvisionerna ser det ut som att det finns ett hot om en apokalyps.

Michael har utvecklat en teori som leder till ett annat resultat: framtiden kommer att bli helt annorlunda än vad vi föreställer oss idag. Enligt denna teori är vi vid övergången från en materiell trend till en ideell trend. Tidigare åtföljdes sådana övergångar av stora sociala kriser, som vi också upplevar dem idag.

Michael är övertygad om att dessa kriser kommer att övervinnas och att den ekologiska återuppbyggnaden av samhället kommer att bli drivkraften för ekonomisk utveckling.

Aktiviteter som Friday for Future är bara protester mot det förflutna. Men som det förflutna lär oss kan vi forma framtiden idag.

Det vi saknar är en optimistisk framtidsvision.

Välkommen till hembygdsrörelsen!

**Vår vision är en levande hembygd öppen
för alla. Vi vill att fler ska vara med och
forma Sveriges hembygder.**

Genom att vara medlem i en
hembygdsförening stödjer
du arbetet med kulturarvet.
Verksamheten vilar på lust och
engagemang för platsens historia,
miljö och sociala liv.

Låter det intressant? Då är du
välkommen att bli medlem i
någon av våra 2 000 föreningar,
från Karesuando i norr till
Gislövs läge i söder.

Hitta din förening på www.hembygd.se

Sveriges
hembygdsförbund

